

MINORITET + MARKERING = SANT?

Blir minoritetsfamiliers helligdager og merkedager markert i både bygd og by?

Åsta-Maria Stevens

Kandidat 180220

Bacheloroppgave

Profesjonalitet i flerkulturell forståelse

2021 – April – Trondheim

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanninga og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanninga. Under utarbeidinga har studenten fått veiledning ved DMMH

Forord

Denne bacheloroppgaven blir en form for endestasjon for 3 år som student hos Dronning Mauds Minne Høyskole. Profilen barnehagelærer med vekt på flerkulturell forståelse, har gitt meg en større forståelse for og et større perspektiv på det flerkulturelle mangfoldet jeg kan møte i barnehagen, så vel som i samfunnet for øvrig. Høyskolens profil, mine interesser, kulturell bakgrunn og egne erfaringer har påvirket hvilken forskning som ble aktuelt å ta for seg i bacheloroppgaven.

Egenutvikling min personlig og faglig, har hatt en bratt læringskurve som jeg kommer til å få god nytte av i fremtidig arbeid og i møter med mennesker generelt. Denne meningsfulle utviklingen har skjedd gjennom samarbeid med lærere, medelever, pensum, barn, foresatte, personal i barnehage og egne refleksjoner.

Uten støtte fra mine barn og min mann, hadde ikke denne bachelor eksistert. Med tålmodighet og forståelse, har de gitt meg tid og rom til å være student. De har også vært med i mange faglige diskusjoner og gitt meg inspirasjon til å fortsette arbeidet. Nær familie og venner har også bidratt til støtte og hjelp når det har trengtes.

Takk til alle i utvalg som stilte opp for denne bacheloren. Jeg setter stor pris på tilliten dere har vist og det gode samarbeid vi har hatt.

Siste takk går til mine veiledere Nassira E. Vik og Therese M. Bjørnaas. Gjennom hjelp, faglig ekspertise og veiledning, har det støttet, gitt inspirasjon og gitt lyst til å jobbe på videre, selv om det har vært utfordrende til tider.

Tusen takk!

Åsta-Maria Stevens, Trondheim/Skaun, våren 2021

INNHOOLD

1.0 Innledning.....	5
1.1 Aktualitet for tema og presentasjon av problemstilling.....	5
2.0 Teori	6
2.1 Minoritet	6
2.2 Markering.....	7
2.3 Representasjon av mangfold	8
3.0 Metodevalg.....	8
3.1 Valg av metode	8
3.2 Planlegging av datasamling og adgang til felten	9
3.3 Utvalg av informanter	9
3.4 Beskrivelse av gjennomføring	10
3.5 Analysearbeid	10
3.6 Metodekritikk.....	11
3.6.1 Styrker og svakheter	11
4.0 Etiske retningslinjer	13
4.1 Kommunikasjon.....	13
4.2 Konfidensialitet og Konsekvenser	13
5.0 Funn og drøfting	14
5.1 Sentrale funn	14
5.1.1 En sammenligning av markeringer – By 1 og Bygd 1	16
5.1.2 En sammenligning av markeringer – By 2 og Bygd 2	17
5.2 Representasjon av mangfold – barns møte med et mangfoldig samfunn	22
6.0 Oppsummering og konklusjon	25
6.1 En oppsummering av sammenligningene gjort mellom bygd og by	25
6.2 En oppsummering av representasjon av mangfold	25
6.3 Problemstillingens konklusjon.....	26
7.0 Kilder.....	27
8.0 Vedlegg	29
8.1 Informasjon og samtykkeskjema	29
8.2 Samtykkeskjema, underskrevet.....	32
8.2.1 Samtykkeerklæring 1	32
8.2.2 Samtykkeerklæring 2	32

8.2.3 Samtykkeerklæring 3	32
8.2.4 Samtykkeerklæring 4	33
8.3 Intervjuguide	33

1.0 INNLEDNING

«... fagområdet Etikk, religion og filosofi oppleves som vanskelig å arbeide med. Både styrere, ansatte og foreldre er enige om at dette er det området det jobbes minst med i barnehagene» (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013, s. 217). Og under fagområdet Etikk, religion og filosofi i rammeplan, vil markering av barns merkedager og høytider inngå (Kunnskapsdepartementet, 2017, ss. 35-36). Så, vil det være et samsvar mellom forskningsfunn, rammeplan og dagens praksis i bygd og by? Og er det forskjell mellom bygd og by om minoritetsfamiliers merkedager blir markert? *Er minoritet + markering = sant?* Dette er tema for hva studien tar for seg i bacheloroppgaven.

Innledningsvis gis det oversikt over aktualitet for tema, og videre vil sentrale begreper og teorier bli presentert. Videre vil metode bli belyst gjennom blant annet metodevalg, analyse, metodekritikk og mer. Deretter vil etiske retningslinjer gjøres rede for. Hoveddelen består av representasjon av funn, og drøfting av disse. Avslutningsvis vil det foregå en oppsummering av funn og drøfting, samt en konklusjon av problemstilling.

1.1 AKTUALITET FOR TEMA OG PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING

Bakgrunn for problemstilling

Gjennom arbeidserfaring som barne- og ungdomsarbeider opplevde jeg at minoritetsfamiliers merkedager/helligdager ble så si aldri markert. Ofte kunne jeg møte mennesker i lokalsamfunnet som hadde en problemorientert tilnærming til familier med en flerkulturell bakgrunn (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 63). Dette gjorde de ved å se på dem som mennesker med mangler. De hadde et «vi» og «de»-perspektiv, og at deres kulturelle kapital var styrende for hva som er gode verdier, og at fremmedfrykt var rådende for flere. Et eksempel på dette var for ca. 7 år tilbake. Da en flyktningfamilie skulle flytte til et boligfelt i kommunen. Når lokalbefolkningen i boligfeltet fikk vite dette, hadde en av de bosatte startet en underskriftskampanje som skulle sendes til kommunen. Dette skulle være et virkemiddel for å ikke ta imot flyktningfamilien. Mitt inntrykk er at befolkningen i byene har en større forståelse for mennesker med en flerkulturell bakgrunn, siden det flerkulturelle mangfoldet har vært mer utbredt i lengre tid der, enn på bygda. Dette gjorde meg nysgjerrig på om det faktisk er forskjell mellom barnehagers holdninger i bygd og by knytta til minoritetsfamilier representert i barnehagen, som igjen kunne være årsaken for om det ble gjennomført markeringer.

Begrunnelse

240 millioner mennesker bor i dag utenfor sitt fødeland hvis man ser til statistikk fra FN som Eriksen & Sajjad viser til (Eriksen & Sajjad, 2017, s. 22). 60 % av disse bor i de rikeste landene i nord (ibid). Mennesker har migrert til Norge med ulike behov og om med ulike grunner. Det kan være arbeidsinnvandring, asyl, flukt og familiegjenforeninger. Ifølge SSB er det 50 900 minoritetsspråklige barn i barnehagene 2018, så vel som 82,8 prosent av alle innvandrerbarn går i barnehage (Udanningsdirektoratet, 2018). Dette anerkjenner at barnehagene i Norge har et flerkulturelt mangfold de skal forholde seg til. Slik Hatlem & Spernes (2014) fremmer, så vil barnehagen defineres som en flerkulturell barnehage gjennom det de *gjør*, fremfor at de *er* flerkulturelle (Spernes & Hatlem, 2014, s. 67). Dette går på didaktisk og pedagogisk innhold og utførelse i praksis. Gjennom slikt arbeid kommuniseres det også holdninger og hva som er forstått som verdifullt. At høytider blir markert, har barnehagen ansvar for, og blir en arbeidsmåte som skal bidra til at barn får mulighet til å lære å respektere og tolerere hverandre og ser ulikheter som en naturlig del av fellesskapet, som blir et sosialiseringformål for det didaktiske arbeidet (Hidle, 2017, ss. 82-83).

Tidligere forskning om markering gjort av Rosland & Toft (2013), viser til at minoritetsfamiliers høytider blir lite eller ikke markert i barnehagen, selv om rammeplanen eksplisitt fremmer at barn skal bli kjent med religioner og livssyn representert i barnehagen. I oppsummeringen av denne forskningen, fremmer de at det hadde vært interessant å se nærmere på begrunnelse hvorfor høytider ikke markeres, og hvilke faktorer som eventuelt kan føre til endring. Ved å finne svar på problemstillingen, vil dette belyse et område som det tidligere har vært lite forsket på, nemlig forhold mellom bygd og by.

Problemstillingen er

Blir minoritetsfamiliers helligdager og merkedager markert i både bygd og by?

2.0 TEORI

I dette kapitlet tar jeg for de mest sentrale begreper og teori for drøftingsdelen av studien. Jeg kommer også til å henviser til andre begreper, teorier og forskning som ikke er vist til i dette kapitlet.

2.1 MINORITET

Problemstillingen etterspør informasjon og et svar på om der er forskjell mellom bygd og by. Det stilles også spørsmål om hvorvidt minoritetsfamiliers høytider og merkedager blir markert

i barnehagen. For å gjøre rede for begrepet etnisk minoritet ser jeg til Eriksen & Sajjad (2017) sine forklaringer (Eriksen & Sajjad, 2017, ss. 77-80). De tar for seg hvordan relasjonene mellom majoritet og minoritet kan påvirke hverandre. Begrepet etnisk minoritet definerer de slik: «En etnisk minoritet kan defineres som en gruppe som er i mindretall i et storsamfunn, som er politiske relativt avmechtig, og som eksisterer kategorisk over en viss tidsperiode» (ibid, s. 77).

Når jeg henviser til begrepet *minoritet* i studien, inkluderer ikke dette de norske nasjonale minoritetene. Norske nasjonale minoriteter, «... er etniske grupper med lang tilknytning til landet ...» (Wæhle, 2021). Skogfinner, samer, jøder, kvener, romani og romfolk utgjør denne gruppen (ibid).

Med utgangspunkt i Eriksen & Sajjad (2017) sin definisjon av minoritet kommer maktforhold til å være aktuelt i drøfting av funn. Blir minoritetsfamilier, som sitter med mindre samfunnsmessig makt, anerkjent i barnehagene i bygd og by gjennom markering? Eventuelt, hvordan gjøres dette? Jeg gjorde meg refleksjoner omkring det å benytte meg av begrepet *minoritet*. Det er fordi begrepet ofte kan ha en negativ konnotasjon hos mange, altså negative følelser som er assosiert med et ord (Høigård, 2013, s. 159). Egentlig tenkte jeg å benytte meg av begrepet *flerkulturelt mangfold*, men begrepet *minoritet* er mer kjent for folk flest og er smalere i sin definisjon. Minoriteter har et flerkulturelt mangfold, der individuelle mennesker har faktorer som gir en felles definisjon. En gruppe mennesker kan ikke være representant for alle individene som befinner seg i den gruppa. Dette er mitt utgangspunkt og min definisjon for hva som ligger bak begrepet etnisk minoritet for denne studien.

2.2 MARKERING

Rammeplan sier at personalet skal «bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 35), og ser man til Barnekonvensjonens artikkel 14, har også barn «Frihet til å gi uttrykk for sin religion ...» (FN-sambandet, 1989). Det kommer fram at barnehagen har ansvaret for å gi barn muligheten til å bli kjent med ulike kulturer, religioner og livssyn som speiler det mangfoldige samfunnet vi lever i. At høytider blir markert, har barnehagen ansvar, som nevnt tidligere i *begrunnelsen* (Hidle, 2017, ss. 82-83). «Barnehagen har et ansvar for at høytider blir markert» (ibid) Sier Hidle, og bemerker at «... høytider og tradisjoner fra *alle* representerte religioner og livssyn skal synliggjøres i barnehagen» (ibid). Rammeplanen sier også det samme (Kunnskapsdepartementet, 2017, ss. 35-36). Med teoretiske perspektiv fra Hidle (2017), Spernes & Hatlem (2014), rammeplanens bestemmelser og funn

gjort i oppgaven, kommer jeg til å se nærmere på hva konsekvensen av hva representasjon kan bety i praksis.

For å få mer kunnskap for hvordan markering av minoritetsfamiliers høytider og merkedager fungerer i dag, ser jeg til tidligere forskning gjort av Rosland & Toft (2013). De har sammenlignet utøvelse og forståelse av rammeplanens (2006) bestemmelser knytta til «Markering av minoriteters høytider i barnehagen» (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013). Deres funn vil bli brukt i drøfting av funn gjort i studien.

2.3 REPRESENTASJON AV MANGFOLD

I oppgaven kommer jeg til å benytte meg av begrepet *kulturell representasjon*. Det kan innebære at kulturer blir speilet i ulike type media som film, reklamer, tv-program og mer. I denne sammenheng vil kulturell representasjon gå ut på at minoritetsfamiliers flerkulturelle bakgrunn er representert på ulike måter i barnehagen. Det kan blant annet speiles i ulike levesett i tilknytning kulturell bakgrunn, og/eller tilhørighet til ulike religioner og livssyn. Et slikt mangfold i barnehagen skal benyttes som «... en ressurs i det pedagogiske arbeidet, og støtte, styrke og følge barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12). Rammeplanen sier også at barnehagen skal «... gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap» (ibid). Om vi blar lengre bak i rammeplanen, under fagområdet Etikk, religion og filosofi, står det at barnehagen skal bidra til at barna blir «... kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen» (ibid, s. 35), og at personalet skal «gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen» (ibid, s. 36). Jeg tolker det slik at representasjon kan være sentralt og veiledende for det pedagogiske arbeidet knytta disse to punktene under fagområdet. I denne oppgaven kommer denne tolkningen være et utgangspunkt for drøfting og kan være relevant for hvordan barnehagelærere forstår og jobber med fagområdet.

3.0 METODEVALG

3.1 VALG AV METODE

For min nysgjerrighet og bakgrunn for tema, hadde jeg et ønske om å få forståelse av sosiale fenomener som holdninger, og samtidig var jeg ute etter funn knytta til min problemstilling. Dette tilsa at jeg måtte ned i dybden. Derfor valgte jeg intervju som metode, noe som vil være en kvalitativ metode (Bergsland & Jæger, 2016, ss. 67-68). Med hensyn til koronasituasjonen,

landet jeg på avgjørelsen av å gjøre telefonintervju. I utgangspunktet var det ønskelig å gjøre intervju med utvalget ansikt-til-ansikt. Grunnen for det kommer jeg tilbake til under avsnittet om metodekritikk.

3.2 PLANLEGGING AV DATASAMLING OG ADGANG TIL FELTEN

Telefonintervju ble metoden informasjonen skulle samles inn på. Intervjuet skulle være semistrukturert i form av at det var utarbeidet en liste med spørsmål som var strukturert etter hovedtema, problemstillingen (Bergsland & Jæger, 2016, s. 71). Denne struktureringen tilsa at retning i form av tema var styrt av meg, ikke intervjuobjektet (ibid). Noen spørsmål var kontrollspørsmål, mens andre var åpne spørsmål som ga rom for utvalgets egne tanker, meninger og holdninger. Målet for et slik intervju var å få den som intervjues til å levere relevant informasjon, samt å få vite noe nytt eller bekrefte/avkrefte det jeg lurte på. Dette impliserer at intervjuet ikke er en debatt arena, men at intervjuobjektet er hovedpersonen og snakker mest (ibid).

Kriterier satt for intervjuobjektene ble også satt. Disse var:

- Pedagogisk leder eller barnehagelærer i arbeid
- Er enten representant fra by eller bygd

3.3 UTVALG AV INFORMANTER

Utvalg av informanter ble pedagogiske ledere og barnehagelærere, fordi de sitter med- og har tilgang til den informasjonen problemstillingen etterspør. Samtidig skulle utvalget bestå av pedagogiske ledere som representerer ulike typer samfunn i form av hvor barnehagen de jobbet i befant seg, altså enten på bygda eller i byen.

Siden jeg har bodd og jobbet på bygda før, kjente jeg til pedagogiske ledere som var aktuell som utvalg for intervju. Intervju av representantene fra bygda ble jeg tidlig ferdig med. Det var lett å komme i kontakt og det ble ikke nødvendig å bruke tid på få tak i informanter som ville stille. Representanter fra by, ble derimot en utfordring. Det tok 18 ulike tilnærminger til ulike barnehager. Tiden begynte å renne ut, men til slutt fikk jeg kontakt med to barnehagelærere. Hvorfor det var så mange som takket nei, eller ikke ga tilbakemelding på forespørselen, er det sikkert flere grunner til. Tilbakemeldingene jeg fikk var at de allerede var bundet til andre studenter, eller at de hadde ikke tid til et samarbeid, og noen var heller ikke interessert. Koronasituasjonen påvirker hvor mye tid og ressurser de som jobber i barnehagen har. Det er

godt kjent gjennom artikler i nettaviser denne våren og gjennom Facebook gruppen «Barnehageopprøret», at de som jobber i barnehagen er slitne. Det er mer sårbart med tanke på ansatte som blir litt forkjøla, som ellers hadde vært i barnehagen, men som nå må bli hjemme, og kanskje blir nødt til å ta en test. Dette er bare en av flere faktorer som kan spille inn for hvorfor jeg har fått mange avslag.

3.4 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING

Tilnærmingen for å få kontakt med utvalget var forskjellig. Knyttet til bygd, visste jeg navnet deres, dermed søkte jeg de opp og tok kontakt med dem. Da fremmet jeg informasjon om tema og problemstillingen, og spurte om de hadde lyst til å stille. Deretter, sendte jeg de mail med informasjon om prosjektet og samtykkeskjema. Samtykket fikk jeg tilbakesendt på mail. Noen dager senere ble intervjuene gjennomført. Knyttet tilnærmingen for utvalg fra by, tok jeg kontakt med styrer i barnehagene. I samtale med styrer introduserte jeg meg selv, om tema og problemstillingen. Deretter informerte jeg om hvilket utvalg som var ønskelig, som i denne situasjonen var pedagogiske ledere eller barnehagelærere. Deretter sendte jeg over informasjon og samtykkeskjema, og i noen tilfeller ga en svarfrist slik at jeg kunne søke nye i rett tid om de ikke stilte opp til intervju. For utvalg fra by, som er representert i denne studien, gikk det fort å få tilbakemelding og gjennomført intervju.

I intervjuguiden hadde jeg satt av 20 minutter. Men det viste seg å ta i gjennomsnitt 45 minutter. Under intervjuene var jeg så passiv og objektiv som mulig gjennom å lytte til utvalgets respons på spørsmålene, spørre oppfølgingsspørsmål som ikke var ledende for svar, samt at jeg prøvde å ikke vise til enighet eller uenighet i det intervjuobjektet kommuniserte, men heller gi anerkjennelse og vise nysgjerrighet for det de sa. Det opplevdes som noe unaturlig å være så passiv i en samtale. Kanskje fordi jeg ønsker å være mer delaktig. Dette henger sammen med at jeg ikke har noe særlig erfaring med intervju. Selv om alle intervjuobjekter fikk samme spørsmål, var svarene varierende.

3.5 ANALYSEARBEID

I utgangspunktet hadde jeg tenkt å ta lydopptak av intervjuene fordi det gjør det lettere å konsentrere seg fullt og helt på hva intervjuobjektet forteller, og dermed kunne jeg ha vært rask på ballen med gode oppfølgingsspørsmål som viderefører, og går dypere i det aktuelle tema. Med lydopptak som en del av metode for innsamling av data, ville det også styrke relabiliteten, altså troverdigheten, av funn siden funnene blir lagret slik utvalg har framstilt dem, og dermed blir mindre avhengig av mine subjektive oppfatninger (Thagaard, 2018, s. 188). Siden

tilbakemeldingen fra NSD kom sent, valgte jeg å gå bort fra lydopptak. Her tar jeg også selvkritikk fordi jeg kunne sendt inn søknaden tidligere. Dette resulterte i at jeg noterte underveis i intervjuene på datamaskinen. Før intervjustart ble det informert til utvalg at jeg skulle notere underveis, og at dette kunne oppfattes som at jeg var noe fraværende. Etter endt transkribering gikk jeg gjennom det jeg hadde notert sammen med intervjuobjektet. Transkriberingen ble ikke sendt til vedkommende på mail for korrektur. Korrektur på intervju kommer jeg tilbake til i neste avsnitt, metodekritikk. Gjennom intervjuene fikk jeg svar på problemstillingen i den grad det lot seg gjøre. Siden dette er en liten studie der kun 4 utvalg er representert fra et ellers stort hav av pedagogiske ledere og barnehagelærere som jobber i barnehager i bygd og by rundt om i Norge. For å kunne finne svar på problemstillingen ble jeg nødt til å sammenligne de ulike intervjuene. Her sammenlignet jeg likhetene og ulikhetene, så vel som om jeg så et mønster i innholdet mellom bygd og by. Det ble også analysert innhold internt by seg imellom, så vel som bygd. Funn gjort i analysene av data kommer jeg tilbake til under avsnittet *funn og drøfting*.

3.6 METODEKRITIKK

Å være kritisk til, og åpen om egen forskning, styrker forskningens kvalitet og pålitelighet. Ved å argumentere for forskningens *reliabilitet* gjennom å beskrive hvordan data har blitt utviklet, konkret og spesifikt, blir oppgaven mer «transparent», altså gjennomskuelig (Thagaard, 2018, s. 188). Når oppgaven blir gjennomskuelig, kan verdien og kvaliteten på forskningen stå stødigere (ibid). Validitet går også hånd i hånd med metodekritikk. Validiteten redegjør for troverdigheten og gyldigheten av mine tolkninger av funn (ibid, s. 189). Dokumentasjon for tolkning vil være sentral her, og for denne forskningen vil transkribering av intervju utgjøre dokumentasjonsgrunnlaget for tolkningene (ibid). Forskingen har flere styrker og svakheter.

3.6.1 STYRKER OG SVAKHETER

Det er noe, men ikke mye forskning som omhandler forhold mellom bygd og by i barnehagelandskapet. Forskning på forholdene mellom bygd og by blir kanskje verdifulle i form av funn gjort i denne studien. I forhold til problemstillinga, viser det seg at informasjon gjennom data knytta til disse samfunnene, blir besvart. Forskning på markering av minoriteters høytider i barnehagen har blitt forsket på tidligere, men ikke med søkelys på forholdene mellom bygd og by. Under drøfting av funn gjør jeg tolkninger av data som gir et interessant og uventet fokus for betingelser som utvalg fremmer rundt markering. Dette funnet og tolkningene kan

være med på å gi forskningen en overføringsverdi til dagens praksis og forståelse av praksis rundt dette tema i barnehagen (Bergsland & Jæger, 2016, ss. 80-81).

Ved bruk av telefonintervju, ble metoden kvalitativ. Dette ga meg svar på problemstillingen, et innblikk i utøvelse i praksis, og noen holdninger hos utvalg (Bergsland & Jæger, 2016, s. 67). Derfor blir denne metoden en styrke for utvikling av data. Siden min fortolkning av data blir sentral for metoden, vil det bli viktig at jeg viser til at «... alternative tolkninger er mindre relevante» (Thagaard, 2018, s. 189), slik at *validiteten*, altså gyldigheten, av mine tolkninger blir styrket (ibid) (Bergsland & Jæger, 2016, s. 67). Derfor blir det sentralt at jeg er bevisst min tilknytning til tema, problemstilling og miljø, i møte med tolkninger av data (Thagaard, 2018, s. 190)

Utav de 5730 (2019) barnehager i Norge tilsier det at et utvalg på kun 4 representanter, vil ikke kunne representere barnehagene i bygd og by generelt (Stensig, 2020). Men det kan gi et lite innblikk mellom de representantene som er med, og være grunnlag for drøfting.

Svakheter for intervju er at spørsmålene i intervjuguiden kunne ha vært færre og bedre formulert i lys av problemstillinga. Kriterier for utvalgets deltagelse var få. Dette gjorde det lettere å finne utvalg som kunne stille opp. Det ble ikke tatt hensyn til om det var minoritetsfamilier representert på avdeling, eller om utvalg jobber på små- eller storbarns avdeling. Det er ikke tatt hensyn til hvor i landet utvalg jobber. Hadde det vært flere kriterier for utvalg, kan man tenke seg at en hadde fått et mer rettferdig vurderingsgrunnlag av representantene. Innsamling av data gjennom telefonintervju ble ikke gjort med lydbåndopptak. Det å samle inn primærdata på lydopptak, hadde styrket reliabiliteten, fremfor noteringer underveis i intervjuene (Thagaard, 2018, s. 188). Notatene ble heller ikke sendt i retur til utvalg for korrektur, de ble lest opp fortløpende under intervjuene, der utvalg godkjente notatene muntlig. Dette påvirker dermed *validiteten* av forskningen siden det ikke ble gjort en direkte transkribering fra lydbåndopptaket, men at mine subjektive tolkninger av utsagn ble notert, så vel som direkte replikk. Det sosiale samspillet i kommunikasjon gjennom et telefonintervju, blir betraktelig begrenset med tanke på tapt kommunikasjon når kroppsspråklige signaler, slik som blick og kroppsholdning, faller bort (Høigård, 2013, s. 69).

Tidligere ble det nevnt at jeg kjente til utvalget fra bygda. Det kunne påvirke validiteten av innsamlet data. Min relasjon til utvalg fra bygda er via bekjentskap og ikke i nær relasjon til meg. Dermed blir deres deltagelse og besvarelse lite påvirket av informasjon delt gjennom intervju. Selv om jeg som subjekt påvirker, var målet under telefonintervjuet å være så objektiv

som mulig gjennom å anerkjenne det utvalget svarte, i motsetning til å bekrefte eller avkrefte enighet/uenighet.

4.0 ETISKE RETTNINGSLINNJER

Som forsker i denne studien, vil jeg være «... ansvarlige for tolkningen av resultatene og for teori» (Thagaard, 2018, s. 196), og siden det er jeg som «holder pennen» og bestemmer hva som skal trekkes fram og ikke, har jeg mer makt i forhold til deltagerne. Maktforholdet blir ikke likestilt, men som forsker skal jeg etterstrebe likeverdighet mellom meg og deltagerne (ibid). For å gjøre dette er det flere ledd jeg tar hensyn til, som er: kommunikasjon, konfidensialitet og konsekvenser for deltagelse.

4.1 KOMMUNIKASJON

I kommunikasjon med utvalg representert i studien, skal informasjon og mål kommuniseres på en forståelig og helhetlig måte. For å gjøre dette sendte jeg informasjon og samtykkeskjema til utvalg, og skjemaet ble undertegnet og sendt i retur før telefonintervjuene ble gjennomført. Dette for at deltagerne fikk oversikten på hva de skulle være med på, samt hvilke rettigheter de har til deltagelse, og hvordan de skulle bli anonymisert. Et slikt samtykke vil kunne fungere som beskyttelse av deltager, og forsker i samarbeid under datainnsamling, men også i ettertid da tolkning av informasjon, gitt gjennom telefonintervju, vil harmonere med hva som er blitt kommunisert om prosjektet.

4.2 KONFIDENSIALITET OG KONSEKVENSER

For å ivareta utvalgets identitet har jeg anonymisert dem gjennom **By 1, By 2, Bygd 1, Bygd 2**. Men konfidensialitet er så mye mer enn å anonymisere navn på utvalg som er deltagende. Mine tolkninger kan oppleves «... som et problem når resultatene presenteres på en måte som de ikke kan identifisere seg med» (Thagaard, 2018, s. 196). Tolkningene og sammenligningene av funn gjort i studien vil være personlige, fordi jeg er ute etter menneskers utøvelse i praksis, samt at jeg drøfter disse. Selv om jeg da anonymiserer utvalget i form av navn, vil det kunne oppleves som sensitivt når jeg tolker deres utøvelse, som de ikke kjenner seg igjen i, eller identifiserer seg med (ibid). Dermed blir det viktig at jeg skiller mine egne «... perspektiv og presentasjon av den forståelsen deltagerne har av sin situasjon» (Thagaard, 2018, s. 197). Mitt mål er at dette ivaretas, slik at utvalg ikke føler seg utnyttet eller misforstått. Det jeg drøfter kan oppleves som provoserende for utvalg, selv om jeg strekker meg etter en likeverdige fremstilling. Hvis jeg hadde samarbeidet med utvalget om tolkningene, hadde den likeverdige fremstillingen kunne

blitt bedre ivaretatt (ibid). Med tanke på tid, rammer for studien og egne forutsetninger, har jeg ikke hatt kapasitet til et slikt samarbeid. Det kan også være en mulighet for at utvalget ikke hatt tid til et slikt samarbeid heller. Samtidig er det grunn til å nevne at jeg ikke kunne vite hvilke funn som skulle være relevant og «... hva analysen vil føre til, og hvilke perspektiver som kan gi en relevant tolkning av dataene» (Thagaard, 2018, s. 198). Deltagelse for utvalg skulle ikke oppleves som skadende, og jeg håper at mine drøftinger av funn blir sett på som en subjektiv tolkning med et objektivt utgangspunkt i funn. Samtidig er intensjonen å ta høyde for at utvalgets forståelse og opplevelse av egen praksis har eller kan ha, en avstand til hvordan jeg presenterer mine perspektiv. Forhåpentligvis kan denne studien fremme engasjement, refleksjon og gi tilgang til nye perspektiv.

5.0 FUNN OG DRØFTING

I denne delen kommer jeg til å ta for meg noen funn og drøfte disse fortløpende. Funnene kommer til å være inndelt i deler som er relevant for problemstillingen. Bachelors rammer tilsier at jeg ikke får drøftet alle funn fra telefonintervjuene, derfor har jeg tatt en avgjørelse på hva jeg mener er de mest sentrale funn som kan knyttes til problemstillingen. Med tanke på problemstillingen, vil bakgrunn og begrunnelse også være veiledende for valgene gjort. Problemstillingen spør om barnehagen markerer minoritetsfamiliers merkedager og høytider i både bygd og by. Det viser seg at det er forskjell. Alle avdelingene har et flerkulturelt mangfold representert på avdeling. Det viser seg at 2 av 4 markerer merkedager og høytider knytta til kulturell- og religiøs tilhørighet. Disse to representerer både bygd og by.

Først sammenligner jeg **By 1** og **Bygd 1**, deretter tar jeg for meg en sammenligning av **By 2** og **Bygd 2**. En slik sammenligning mellom utvalgene gjøres på grunn av likhetstrekk av representasjon og markering mellom avdelingene. For så tar jeg for meg funn og drøfting tilknyttet kulturell representasjon. Kulturell representasjon vil bli drøftet i lys av tidligere forskning, rammeplan og svar utvalg har gitt.

5.1 SENTRALE FUNN

Tabellene nedenfor representerer funn gjort i telefonintervjuene. Disse gir en oversikt for kulturell representasjon (tabell 1), og merkedager og høytider utvalg markerer (tabell 1.1).

Tabell 1 viser til kulturell representasjon.

Utvalg	Hvilke religioner og livssyn er representert på avdeling?	Hvilke nasjonaliteter er representert på avdeling?
Bygd 1	<ul style="list-style-type: none"> - Kristendom - Ateister - Usikker hvem som gjelder for hva 	<ul style="list-style-type: none"> - Norge (på gruppa til ped. Leder) - Finland og Latvia (på basen)
Bygd 2	<ul style="list-style-type: none"> - Islam 	<ul style="list-style-type: none"> - Norge - Tyskland - Iran - Dubai - Sverige - Brasil
By 1	<ul style="list-style-type: none"> - Kristendom 	<ul style="list-style-type: none"> - Norge - Tyskland
By 2	<ul style="list-style-type: none"> - Kristendom - Islam 	<ul style="list-style-type: none"> - Norge - Polen - Sverige - Iran - Ungarn - Usikker på en bakgrunn

Tabell 1

Tabell 2 viser merkedager utvalg markerer på avdeling

	Hvilke merkedager markerer dere på avdeling?
Bygd 1	<ul style="list-style-type: none"> - Jul - Lucia - Påske - FN-dagen - 17.mai - Samefolkets nasjonaldag
Bygd 2	<ul style="list-style-type: none"> - Id - Sinter Claus - Midtsommer - Karneval - Jul - Påske - 17.mai - Samefolkets nasjonaldag
By 1	<ul style="list-style-type: none"> - Påske - Jul - Fastelavns - 17.mai - Samefolkets nasjonaldag
By 2	<ul style="list-style-type: none"> - Jul - Påske - 17.mai - Fastelavns - Id - Samefolkets nasjonaldag - FN dagen

Tabell 1.1

5.1.1 EN SAMMENLIGNING AV MARKERINGER – BY 1 OG BYGD 1

By 1 og **Bygd 1** markerer ikke minoritetsfamiliers merkedager. Disse to utvalgene har ikke et flerreligiøst, men flerkulturelt mangfold på avdeling. Barnehagelæreren fra **Bygd 1** har ansvar for førskolegruppa på avdeling, og følger denne gruppa i arbeidshverdagen. På førskolegruppa er det ikke representert barn med minoritetsbakgrunn, men på avdeling er det barn med finsk og latvisk bakgrunn. **Bygd 1** forteller at hen erfarer at de ikke markerer minoritetsfamiliers merkedager eller høytider på avdeling, samt at hen oppfatter at barnehagen ikke jobber aktivt med dette. Det er verdt å nevne at barnehagelæreren fra **Bygd 1** har lite innblikk i hva og hvordan de andre avdelingene i barnehagen, jobber med slike markeringer.

Barnehagelæreren fra **By 1** har barn med tysk bakgrunn. Ut ifra funnene i tabell 1 og

tabell 1.1, kommer det fram at både **By 1** og **Bygd 1** ikke markerer merkedager i sammenheng med barns nasjonale tilknytning. Det samme gjelder for resten av utvalget også. Så hvorfor er det slik at det er ingen som markerer Finland sin nasjonaldag? For ville ikke det være å «... bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 12)? Slik definerer rammeplanen innhold for hvordan å jobbe med mangfold og respekt i barnehagen (ibid). Men er det så enkelt? Årsaker, bakgrunn og mål for migrasjon for enkeltbarns foresatte vil være forskjellige. Salole (2018) viser til ulike grunner mennesker migrerer, det kan være for

«... eventyrets skyld, andre har idealisme, ambisjon eller religiøs overbevisning som drivkraft. Noen tvinges til å flytte, andre reiser frivillig. I noen tilfeller sender foreldre sine barn alene ut i verden slik at de skal få muligheten til å utdanne seg, støtte familien hjemme økonomisk, eller rett og slett overleve. Flukt fra krig og konflikt, politisk ustabilitet og forfølgelse, sosial nød samt natur- og menneskeskapt katastrofer er derfor sentrale årsaker til migrasjon»

(Salole, 2018, ss. 116-117)

Selv om det er mange ulike grunner for migrasjon, nevner Salole (2018) at de migrerende har en ting til felles, og det er tro og håp om et bedre liv (Salole, 2018, s. 117). Med denne kunnskap vil en forstå at relasjonen foresatte har med den nasjonale staten de har tilhørt, kan være veldig varierende. Dermed vil foreldresamarbeidet være viktig for hvordan en tilnærmer seg slike markeringer i barnehagen. I barnehagene fra alle 4 utvalg, er det representert 9 forskjellige nasjonaliteter, som for øvrig har minoritetsbakgrunn. En kan tenke seg at det er sannsynlig at noen av familiene har en positiv relasjon til sin nasjonale tilknytning til tidligere samfunn og stat, slik at det hadde vært adekvat å ha markering knytta nasjonalitetsbakgrunn. For å få innsyn til dette perspektivet, hadde en vært nødt til å få tilgang til informasjon fra foresatte selv. Siden denne studien ikke har det, blir det heller ikke grunnlag for å gå ut ifra hvilke relasjonsforhold de foresatte har knytta dette.

5.1.2 EN SAMMENLIGNING AV MARKERINGER – **BY 2** OG **BYGD 2**

Utvalget **By 2** og **Bygd 2** har likt flerreligiøst- og kulturelt mangfold representert på avdeling. Ser man nærmere på disse to og sammenligner hva de markerer, viser det seg at **Bygd 2** markerer flere merkedager og høytider enn **By 2**. Bygd 2 markerer Id, Sinter Claus (Tyskland) og midtsommer (Sverige). Gjennom intervju kommer det også fram flere forskjeller og likheter mellom disse to utvalgene med tanke på hvordan de markerer id, muslimsk høytid. Se tabell 1.2.

By 2	Bygd 2
<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeider med foreldre • Fremhever likheter med norsk jul og id feiringer • Hadde en samling knytta markeringen • Barnet var sentral for informasjon knytta egen feiring i samlingsstund • Barnehagelærer forteller om Mohammed i samlingsstunden 	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeider med foreldre • Fremhever likheter med norsk jul og id feiringer • Har nedtellingskalender • Det er planlagt og nedfelt i månedsplanen • Benytter seg av ansatt som faster, hen forteller om faste • Avsatt egen dag, der de spiser mat og samtaler formelt om tema. • De som vil kan pynte seg • Viser fram bilder og bruker fortellinger fra familien.

Tabell 1.2

Alle i utvalg legger en god del arbeid i didaktisk planlegging og utførelse av de norske tradisjonelle markeringene i barnehagen, slik som jul og påske. Sammenligningen gjort ovenfor har den intensjon til å vise forskjell i hvordan de ulike barnehagelærere løser det pedagogiske arbeidet knytta minoritetsfamiliers markering. **Bygd 2** forteller i intervju at hen ikke spør foreldre om tillatelse for å markere id, men opplyser i forkant om hva som skal skje og gjøres. Samtidig foregår det et foreldresamarbeid. Denne pedagogiske tilnærmingen av minoritetsfamiliers markering, tilsier at det er barnehagen som har eierskap i formidlingen av pedagogisk innhold, samtidig som foreldre av barnet og barnet selv medvirker i markeringen. Hidle (2017) sier at barnehagen bør ha to mål knytta markering av høytider i barnehagen (Hidle, 2017, s. 83). Ett kollektivt mål som omhandler det å tilegne seg kunnskap om hverandres bakgrunn, og ett for enkeltbarnets identitetsutvikling, derfor bør barnehagen ha eierskap i markering av barns høytider (ibid). Under telefonintervju ble alle i utvalg spurt om *hvordan* de markerer de ulike høytidene og merkedagene i barnehagen. Sett i sammenligning med svar på spørsmålet *hvordan*, så kommer det fram at **Bygd 2** legger like mye arbeid i minoritetsfamiliers merkedager og høytider, som i de andre tradisjonelle merkedagene og høytidene.

By 2 har flere likhetstrekk med **Bygd 2**, der barnehagelæreren inkluderer

foreldre i arbeidet med markeringen, og at hen bruker fortelling som metode i samling. Det som skiller seg ut, er at **By 2** gir barnet med muslimsk bakgrunn, en sentral rolle i samling. Dette barnet får navnet «Rames» i drøftingen, og er ikke barnets opprinnelige navn. **By 2** introduserer samling med å fortelle at Id er muslimenes høytid slik «vi» feirer jul, samt formidler en fortelling om Mohammed. «Vi» vil da forstås som representant for det kristne, mens «dem» vil forstås som muslimene. Deretter fører hen oppmerksomheten mot «Rames» som har tilknytning til Id. Dermed hadde de en samtale der barna spurte spørsmål og barnet med muslimsk bakgrunn svarte. Tilnærmingen viser til at gjennom denne samlingsstunden ble barnet selv en representant for religionen og hvordan å feire Id, noe Hilde (2017) mener man som pedagog bør være sensitiv ovenfor for å kunne «... ivareta barns forskjellige behov» (Hilde, 2017, s. 83). Barnehagelæreren fra **By 2** forteller at hen opplevde at barnet synes det var fint å være deltagende på den måten. Barn skal medvirke i barnehagehverdagen, og gjennom at barnet får fortelle om sine opplevelser og erfaringer, kan dette være med på å ivareta barns medvirkning (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Ja, for hvor deltagende og involvert bør barn som har tilhørighet til merkedagen eller høytiden som blir markert, være?

Selv tenker jeg at det ikke er nødvendig at barn er representant for enten en religion, et livssyn eller en kultur. Fordi det vil være stor variasjon i menneskers individuelle relasjon til tro, livssyn eller/og kultur, på godt og vondt. Samtidig vil barnet kunne bli gjort til et objekt for læring gjennom å bruke barnet som en representant. Dette er noe som skrider imot hvordan barn skal anerkjennes som subjekt, slik rammeplanen sier om at barn skal bli møtt som individer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Men barns medvirkning skal stå sterkt, og det må være rom for at barn skal få påvirke det pedagogiske innhold og praksis som angår deres hverdag (ibid, s. 21). Dermed er ikke dette et enkelt spørsmål å ta stilling til.

Sagberg (2012) viser til ulike utdanningsmodeller for arbeid med religion (Sagberg, 2012, s. 45). Modellen er vist nedenfor.

	Lære religion	Lære om religion	Lære av religion
Elevers posisjon	Deltar i et trosfellesskap	Tilskuer	Deltager eller tilskuer på egne premisser
Perspektiv	Innenfra	Utenfra	Innenfra og utenfra vekselvis
Religionssyn	Trossamfunnets selvforståelse	Det sekulære samfunns forståelse	Barns selvforståelse og danning
Dominerende basisfag	Teologi	Religionsvitenskap	(Religions)pedagogikk

(Sagberg, 2012, s. 45)

Sagberg (2012) konkluderer med at læring *av* religion vil være den ideelle måten å tilnærme seg religion på med tanke på rammeplanens henvisning til blant annet, representasjon (Sagberg, 2012, s. 45). I ruta under *lære av religion* og *elevers posisjon*, står det at barnet er en «Deltager eller tilskuer på egne premisser» (Sagberg, 2012, s. 45). Sagberg (2012) viser til at dette «... handler om at barn utvikler sin selvforståelse i et åpent møte med religiøse tradisjoner, og at de selv vil kunne kjenne seg igjen som henholdsvis deltakere eller tilskuere» (Sagberg, 2012, s. 45). Ser man dette i lys av at markering skal skje på barns egne premisser, vil barnehagelærerens didaktiske mål, metoder, fremgangsmåte og utførelse, være viktige faktorer i tilnærmingen av markering i barnehagen. Dette underbygger mine tanker hvorfor det ikke blir nødvendig at barnet er en representant, men heller tilskuer og deltager i formidling av markeringer.

By 2 og **Bygd 2** formidler fortellinger knyttet høytiden, i tillegg benytter **Bygd 2** seg av en nedtellingskalender. Disse tilnærmingene vil kunne gi alle barn muligheten til å være deltagende og tilskuere i markering. Det religiøse innholdet i markering av høytid, kan komme til uttrykk gjennom flere metoder slik Sødal (2014) viser til. Det kan være gjennom «... samtale kombinert med bilder, gjenstander, dramatisering, lek, mat, musikk og formidlingsaktiviteter» (Sødal, 2014, s. 96). Dette underbygger min tolkning om nødvendigheten for å sette ett, eller flere, barn i fokus som representant for en religion, et livssyn eller en tilhørighet for en kulturell bakgrunn.

Gjennom intervju med **By 2**, kommer det fram at barnehagelæreren introduserte barnet i samlingsstund gjennom å si «... barnet her feirer det, det gjør ikke vi andre ...» (informant **By 2**). Denne måten å introdusere barnet med muslimsk tilhørighet på, kan tolkes dithen at barnet

blir annerledesgjort og at et postkolonialt perspektiv fremtrer gjennom uttalelsen om «oss» og «de andre» (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 53). Barnet kan bli annerledesgjort gjennom å påpeke at han gjør noe annet enn det «vi» andre gjør, fordi det en *selv* ikke har erfaringer med, eller utøver, vil fremstå som annerledes. Når dette «selvet» blir definert som «vi» av barnehagelæreren, kan en anta at barnet blir definert som annerledes av majoriteten. En slik tilnærming til barnet vil være direkte, og kan virke ekskluderende ved å skape avstand.

Det post koloniale perspektivet i denne tolkningen vil være hvordan koloniseringen «... representerer slutten på kolonisering av noen områder, samtidig som det representerer den makt og effekt dominerende diskurser kan ha på mennesker i dag ...» (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 52). Bjørnaas (2015) og Gjervan, Andersen & Bleka (2016) henviser til Edward W. Saida bok *Orientalism* (1978), som blir brukt som et «... referansepunkt for postkolonial teori» (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 53) (Bjørnaas, T. M (2015, s. 81). Bjørnaas (2015) viser til i sin artikkel om blant annet, hvordan vesten, under koloniseringen, så seg som «... uniquely suited to bring the Enlightenment virtues of reason and rationality to its colonies» (Bjørnaas, T. M (2015, s. 80), og at opplysningsverdiene fortsatt står sterkt i vesten gjennom at «... reason rather than faith is understood to be the ultimate judge of everything, the worth and an individual or of a culture, or the merit of an argument» (ibid). Hvis vi ser dette i lys av hvilken maktposisjon barnehagen innehar ovenfor møter med etniske minoriteter, kan en tolke maktforholdene. At barnehagen som representerer majoriteten av en vestlig verden, kan bli den som koloniserer, og at ikke-vestlige barn med minoritetsbakgrunn kan være den som *blir* kolonisert gjennom den postkoloniale forståelse som ligger i sammenhengen «vi» og «de andre». Jeg synes dette er verdt å nevne i lys av hvilken maktposisjon majoriteten kan ha i relasjon med minoriteter i barnehagen (Spernes & Hatlem, 2014, ss. 161-162).

Alternativt kunne man ha spurt barna i samling om det er noen som feirer Id hjemme, eller om en kjenner noen som gjør det. Dermed kan «Rames» selv velge om han ønsker å dele erfaringer knyttet egen feiring, samt at alle barna kan tilføre egne erfaringer. Når slike formuleringer som «vi» og «de andre» blir anvendt av personalgruppa kan det bidra til å stigmatisere og å opprettholde tanker om en fasitkultur, der «det norske» er sett på som normalen av barn, foreldre og personalet (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 64). Jeg opplever gjennom telefonintervju med barnehagelæreren fra **By 2**, at hen har ingen intensjon å fremme hverken annerledeshet eller bevisst videreføre et postkolonialt perspektiv på avdeling. Fordi i kommunikasjon med **By 2**, samt resten av utvalget, kommuniseres det en

ressursorientert holdning og tilnærming til mangfold (ibid, s. 65). En ressursorientert tilnærming til mangfold definerer Gjervan, Andersen & Bleka (2016) slik;

«Kulturelt og språklig mangfold kan være en integrert del av barnehagens pedagogikk, innhold og organisering, hvis personalet gir rom for det og tar konsekvensen av dette mangfoldet i sin utvikling av barnehagen. Vi kan da si at personalet har en ressursorientert tilnærming til mangfold (Hauge 2009). Innenfor en slik tilnærming blir det å være i et flerkulturelt miljø sett på som en ressurs for alle barn og voksne i barnehagen, uansett bakgrunn. Barnehagen tar konsekvensen av at barn og foreldre har ulike forutsetninger, ønsker og behov»

(Gjervan, Andersen, & Bleka, 2016, s. 67)

Funn gjort i telefonintervju bekrefter at **By 2** har en ressursorientert tilnærming, og holdning til mangfold. Derfor tolker jeg det at formuleringen «oss» og «de andre» er uintensjonell, og at praksis utøvd er gjort med intensjon for barnets beste, og ivaretagelse av markering for minoritetsfamiliers høytid som er representert i barnegruppa.

5.2 REPRESENTASJON AV MANGFOLD – BARNES MØTE MED ET MANGFOLDIG SAMFUNN

3 av 4 barnehagelærere fra utvalg fremmer at de ønsker en økt kulturell- og religiøs representasjon på avdeling. Et eksempel på dette kan sees i utdrag fra telefonintervju av **Bygd 1**:

Spørsmål	Hva er en ønska situasjon knytta til markering av merkedager og helligdager for deg?
Bygd 1	“...større variasjon, med tanke på nasjonaliteter og religion...”
Oppfølgings spørsmål	Hvorfor?
Bygd 1	“Fordi da får alle ved avdeling mer kjennskap til kultur og livssyn, samt førstehåndserfaringer”

(Informant **Bygd 1**)

For er det slik at kulturell- og religiøs representasjon på avdeling er avgjørende for om barn får muligheten til å bli kjent med andre religioner, livssyn og kulturer? Rammeplanen viser til at

barnehagen skal bidra til at barn blir «... kjent med religioner og livssyn som er **representert** i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 35) (egen utheving). I denne studien vil «barnehagen» knyttes opp mot hver enkelt avdeling, der barnehagelærerne er ansatt.

Bygd 1 forteller i telefonintervju at «... plassen har liten etnisk variasjon, det samme gjelder for personalet ...» (informant **Bygd 1**). **Bygd 1** formidler også at hen synes det er «... bra med mangfold, det kan bidra med å skape toleranse og at en langtidseffekt kan være at en unngår rasismebiten i voksen alder ...» (ibid). Videre sier barnehagelæreren fra **Bygd 1** at hen «... tenker at det er viktig å få kjennskap til det å at en er like, men mener ulikt, og at det er greit ...» (ibid). Det kommer også fram at barnehagelæreren mener at «... om barn får førstehåndserfaringer med det kulturelle- og flerreligiøse mangfoldet av barn og familier, får barn en bedre forståelse» (ibid). Svarene **Bygd 1** har gitt angående kulturell- og religiøs representasjon, er forenelig med hvordan en kan tolke rammeplanens formidling i formuleringen under fagområdet etikk, religion og filosofi, «... religioner og livssyn som er **representert** i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 35) (egen utheving). Samtidig står det under samme fagområde, at «Barnehagen skal skape en interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 35). Dette kan tolkes på den måten at barnehagen ikke trenger å forholde seg til det som kun er representert i barnegruppa, men også samfunnet for øvrig. Så hvorfor ønsker 3 av 4 fra utvalget en større representasjon for å jobbe med området i praksis?

I en forskning fra 2018 av Trøndelag Forskning og Utvikling, gjort på vegne av Utdanningsdirektoratet, kommer det fram at «Fagområdet Etikk, religion og etikk oppleves som et utfordrende område for nesten 60% av styrere, og er fortsatt det området som blir jobbet minst med ...» (Stene, 2019). Det samme formidler Rosland & Toft (2013) i sin forskning fra 2013 (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013, s. 217). De henviser til en evaluering av rammeplanen fra 2006, gjort av Østrem (2009), at «... fagområdet Etikk, religion og filosofi oppleves som vanskelig å arbeide med. Både styrere, ansatte og foreldre er enige om at dette er det området det jobbes minst med i barnehagene» (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013, s. 217). Dette forteller oss at selv etter 12 år, er det lite endring. Det anerkjennes at fagområdet Etikk, religion og filosofi blir jobbet minst med gjennom de ulike forskningene. En av grunnene for at 3 av 4 fra utvalg ønsker større representasjon for å jobbe med området i praksis, kan tolkes å være manglende flerkulturell kompetanse på hvordan å jobbe med, samt forstå fagområdet. Styrer i barnehagen har ansvar for at «... det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen, og at personalet utvikler en felles

forståelse for oppdraget som er gitt disse» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Om en ser dette i sammenheng med de 60% av styrere som synes fagområdet er utfordrende å jobbe med, vil dette kunne belyse et behov for kompetanseløft rundt dette fagområdet (Stene, 2019).

Alle i utvalg ble spurt om hvordan de opplever å jobbe med fagområdet Etikk, religion og filosofi. Punktlisten nedenfor oppsummerer utvalgets svar.

- Barnehagelærer fra **By 1** formidler at som nyutdanna, var det i starten et vanskelig fagområde å «få tak i», men at dette ble lettere etter hvert (informant **By 1**). Hen «... opplever det som veldig viktig og fint fagområde med tanke på menneskeverd, respekt, ulikheter og det som hører til» (informant **By 1**).
- Barnehagelæreren fra **By 2** Opplever at det er interessant, men at «... religionsbiten er alltid vanskelig» (informant **By 2**). Hen utdyper at det er de voksne som er mest ømfintlige, først og fremst ansatte. Noen på grunn av egen bagasje knytta religion, det kan være foreldre som har opplevd religiøs kontroll i sitt liv som kan motsette seg aktiviteter, men barnehagelæreren er klar på at det er viktig å formilde om hvorfor en gjør slik en gjør, «... fordi det er viktig å vite hvorfor» (informant **By 2**).
- Barnehagelæreren fra **Bygd 1** forteller at det er «... kanskje det fagområdet en jobber minst med» (informant **Bygd 1**), og at «Religionsbiten forsvinner litt ut av tanker gjort i daglig drift i barnehagen» (informant **Bygd 1**). Hen nevner også at «... tenker det blir lettere å jobbe med hvis man har et barn med en annen religiøs bakgrunn» (informant **Bygd 1**).
- Barnehagelæreren fra **Bygd 2** forteller at hen opplever fagområdet som veldig viktig, «... fordi det handler om hele mennesket» (informant **Bygd 2**). Barnehagelæreren nevner at hen opplever at det «Handler stort sett om å være et godt forbilde ...», og «Det å være et medmenneske med sine kolleger ...» (informant **Bygd 2**)

Hvis vi ser svarene fra utvalg i sammenligning med funn fra tidligere forskningene gjort av Trøndelag Forskning og Utvikling (2018), og Rosland og Toft (2013), finner en eksempler som støtter deres funn, så vel som motsatt (Stene, 2019) (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013). Samtidig viser det også en stor variasjon for hvordan utvalg opplever å jobbe med, og for så fagområdet. Barnehagelæreren fra **By 2** sier at det er de ansatte som er mest ømfintlige rundt arbeid med religion (informant **By 2**). Her vil da styrer har et ansvar for å ta tak i fagområdet slik «... at **personalet** utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt

disse» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15) (egen utheving), så vel som at pedagogisk leder skal sørge for at «... rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet» (ibid). Når en setter «bygd» og «by» opp mot hverandre, finner en ikke et mønster for et skille mellom de faktorene. Det oppleves individuelt forskjellig for hver barnehagelærer representert, med unntak av at **By 1** og **Bygd 2** har den liket gjennom at de begge sier de opplever fagområdet som veldig viktig. Det hadde vært interessant å få tilgang til ny forskning om hvordan barnehagene i Norge, anno 2021, opplever og utfører pedagogisk praksis knytta til fagområdet Etikk, religion og filosofi.

6.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

6.1 EN OPPSUMMERING AV SAMMENLIGNINGENE GJORT MELLOM BYGD OG BY

I en sammenligning av **By 1** og **Bygd 1** viser det seg at ingen av de markerer minoritetsfamiliers merkedager eller høytid i barnehagen, selv om de har barn med tilknytning til andre nasjoner. Foresattes mål og bakgrunn for migrasjon til Norge, vil være forskjellige, samt hvilke relasjoner foresatte har til tidligere samfunn og stat. Hvilken relasjon foresatte har med tidligere samfunn og stat, har ikke denne studien tilgang til. Dermed blir det vanskelig å få drøftet et nyansert perspektiv rundt dette. Gjennom sammenligninga mellom **By 2** og **Bygd 2** viser det seg at minoritetsfamiliers høytider og markeringer blir markert i både bygd og by. Den viser også at det er forskjell mellom pedagogisk planlegging og praksis knytta markeringen av Id, muslimenes høytid. Denne studien har få informanter og den er ikke avgjørende for svar på hvordan barnehagene i Norge utfører dette i praksis. Men gir et innblikk i utvalgets praksis.

6.2 EN OPPSUMMERING AV REPRESENTASJON AV MANGFOLD

Funn tilsier at det kan være en mulighet for at kulturell- og religiøs representasjon vil være en avgjørende faktor for at noen barn i barnehagen får kjennskap til mangfoldige religioner, livssyn og levesett. Som tidligere nevnt vil dette funnet gjelde kun for denne studien, og ikke for barnehagene i resten av Norge. Om dette funnet er relevant for praksis generelt, hadde det vært spennende å se nærmere på hvilke konsekvenser det kunne ha for barn, foresatte og personal i barnehager som aldri møter, eller jobber med flerkulturelt mangfold. Vil barn, foresatte og personalet ha en problemorientert tilnærming og holdning til mangfold? Eller er det ikke relevant? Tidligere forskning viser til at fagområdet Etikk, religion og filosofi i rammeplan, er fagområdet som blir mist jobbet med, og sett i sammenheng med utvalgets svar i intervju, blir dette også bekreftet, og avkrefta (Stene, 2019) (Markering av minoriteters høytider i barnehagen, 2013). Det fremstår gjennom funn at «bygd» og «by» ikke viser til å være

avgjørende faktorer her heller. Dermed blir min bakgrunn for problemstilling motbevist igjen. Siden denne studien er av få representanter, vil ikke dette kunne gi meg svar på om det faktisk er slik. Men det har gitt meg innblikk i hvor stor rolle den individuelle pedagog har.

6.3 PROBLEMSTILLINGENS KONKLUSJON

Markerer barnehager minoritetsfamiliers merkedager og høytider i både bygd og by? I redegjørelsen av *bakgrunn* for problemstillinga, viser jeg til mitt inntrykk av at befolkninga fra byen har en større forståelse til minoritetsfamilier, siden det flerkulturelle mangfoldet har vært i lengre tid utbredt der. Ut ifra funn og drøfting i denne studien, konkluderer jeg at det er 50% sjanse for at barnehagen markerer minoritetsfamiliers merkedager og helligdager i både bygd og by. Sammenligningen gjort viser at faktorene «bygd» og «by», ikke trenger å være utslagsgivende for om minoritetsfamiliers merkedager og høytider blir markert i barnehagen. Fokuset dreier seg heller mot den enkeltes pedagogiske tilnærming og gjennomførelse i samhandling med hvilket mangfold barnegruppa representerer, og hvordan fagområdet Etikk, religion og filosofi i rammeplan tolkes og forstås.

7.0 KILDER

- Askland, L. (2015). *Kontakt med barn. En innføring i barnehagens arbeid op grunnlag av observasjon*. Oslo : Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger, *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (ss. 51-86). Oslo: CAPPELEN DAMM AS.
- Bjønaas, T. M. (2015, 10 1). Saving Muslim Women: A Feminist-postcolonial Critique of Veiling Legislation in Norway. *Islamophobia Studies Journal*, ss. 78-89.
- Eriksen, T. H., & Sajjad, T. A. (2017). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- FN-sambandet. (1989, 11 20). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Hentet fra Barnekonvensjonen:
file:///C:/Users/aasta/AppData/Local/Temp/FNs%20konvensjon%20om%20barnets%20rettigheter.pdf
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2016). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Hidle, K.-M. W. (2017). Barnehagens arbeid med religion - en arena for integrering og demokrati. I O. Hovdelien, S. L. Einarsen, K. Giæver, & K.-M. W. Hidle, *Minoritetsreligioner i barnehagen* (ss. 67-86). Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.
- Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.
- Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst. Samfunnsfag for barnehagelærere*. Bergen : Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Markering av minoriteters høytider i barnehagen. (2013, April 23-24). *FoU i praksis. Samandrag av artiklane frå konferanse om praksisrette FoU i lærerutdanninga*, ss. 216-223.
- Sagberg, S. (2012). *Religion, verdier og danning. Barns møte med de store spørsmål i livet*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Salole, L. (2018). *Identitet og tilhørighet. Om ressurser og dilemmaer i en krysskulturell oppvekst*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Spernes, K., & Hatlem, M. (2014). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse. Teorier og praktiske perspektiver*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Stene, M. (2019, Februar 11). *Barnehagene vil gjerne utvikle seg*. Hentet fra Trøndelag, Forskning og Utvikling: <https://tfou.no/barnehagene-vil-gjerne-utvikle-seg/>
- Stensig, N. (2020, Mars 19). *Nøkkeltall for barnehagen 2019*. Hentet fra Utdanningsforbundet: <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2020/nokkeltall-for-barnehagen-2019/>
- Sødal, H. K. (2014). *Kristen tro og tradisjon i barnehagen*. Oslo : Cappelen Damm AS.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.
- Toft, A. & Rosland, K. T, (2014) *Barnehager og høytidsmarkering. En gjennomgang og diskusjon av begrunnelser knyttet til manglende markering av ikke-kristne høytider*. Prisme, hefte 4, s. 211-225.
<https://journals.uio.no/prismet/article/view/5595/4937>
- Utdanningsdirektoratet. (2018). *Tall og analyse av barnehager 2018. Barn i barnehagen* . Hentet fra Utdanningsdirektoratet: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/tall-og-analyse-av-barnehager-2018/barn-i-barnehagen/>
- Wæhle, E. (2021, April 1). *Store norske leksikon*. Hentet fra Snl.no: <https://snl.no/minoritet>

8.0 VEDLEGG

8.1 INFORMASJON OG SAMTYKKESKJEMA

Vil du delta i forskningsprosjektet: Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt der jeg gjennom bacheloroppgaven skal gjøre rede for sosiale fenomener. Her vil telefonintervju med pedagogiske ledere fra ulike fylker, bygd og by representere funnene. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er knyttet til bachelor oppgaven og blir en forlengelse og utdypelse av problemstillingen og funn gjort i et selvvalgt prosjekt. I bacheloroppgaven skal jeg gjøre rede for sosiale fenomener. Her vil telefonintervju med pedagogiske ledere fra ulike fylker, bygd og by representere funnene. Jeg skal analysere materiellet knyttet til teori, dermed drøfte hvordan dette kan forsås, og til slutt konkludere mine funn.

Problemstilling:

Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høyskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Mitt utvalg blir 4 pedagogiske leder. 2 fra bygda og 2 fra byen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Informasjon blir hentet gjennom telefonintervju. Dette vil bestå av 4 intervju, 2 fra bygd og 2 fra by. Jeg tar notater under intervjuet.

Du er anonym.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Sammendrag av intervju kommer til å bli lagret og kodet slik:

Pedagogisk leder bygd 1

Pedagogisk leder bygd 2

Pedagogisk leder by 1

Pedagogisk leder by 2

Du skal være anonym og det skal ikke være mulighet til å koble identiteten din til denne forskningen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 16.04.21, notatene fra intervjuene til å bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,

å få rettet personopplysninger om deg,

å få slettet personopplysninger om deg, og

å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om/fra deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Dronning Mauds minne Høyskole ved Therese Marie Ignacio Bjønaas (veileder), og Åsta- Maria Stevens (Student)

Med vennlig hilsen

Therese Marie Ignacio Bjørnaas

(Forsker/veileder)

Åsta- Maria Stevens

(student)

Therese Bjørnaas

Åsta M Stevens

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i telefonintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 SAMTYKKESKJEMA, UNDERSKREVET

8.2.1 SAMTYKKEERKLÆRING 1

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i telefonintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

B.L Oslo 15.03-2021

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2.2 SAMTYKKEERKLÆRING 2

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i telefonintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

 14/2-21
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

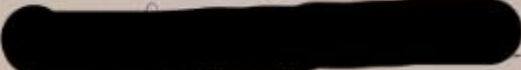
8.2.3 SAMTYKKEERKLÆRING 3

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i telefonintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

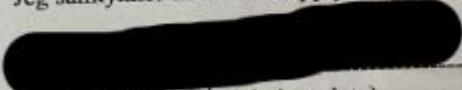
8.2.4 SAMTYKKEERKLÆRING 4

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Er det forskjell mellom bygd og by hvordan og/eller hvorvidt minoritetsfamiliers merkedager/helligdager blir markert i barnehagen?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i telefonintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

 01.04.20

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.3 INTERVJUGUIDE

Formelt intervju

- liste med spørsmål eller strukturert etter hovedtema

Individuelt intervju

- én-til-én samtale

Mål

- Å få den som intervjues til å levere relevant informasjon
- Å få vite noe nytt eller bekrefte/avkrefte noe du er usikker på

Dette impliserer at:

1. Intervjuet er ikke en debattarena
2. Intervjuobjektet er hovedpersonen

3.Intervjuobjektet snakker mest mulig

4.Intervjueren snakker minst mulig

Tid

Maks 20 minutter

Strategisk utvelgelse

- de som er mest interessante/relevante blir pedagogisk leder

Spørsmål

1. Hvilke religioner og livssyn er representert på avdeling?
2. Hvilke nasjonaliteter er representert på avdeling?
3. Hvilke merkedager markerer dere på avdeling?
4. Hvilke markeringer/helligdager har dere nedfelt i årsplan?
5. Hvordan markerer dere disse?
6. Hvordan tenker du barna opplever markering av høytid/merkedager på deres avdeling?
7. Hvordan tilrettelegger dere opplegg til barn som ikke skal være en del av en markering, slik som for eksempel St. Lucia?
8. Hvilket inntrykk har du av hvorvidt minoritetsfamiliers høytid eller merkedager blir markert i barnehagen du jobber i?
9. Hvordan opplever du å jobbe med fagområdet etikk, religion og filosofi i barnehagen?
10. Hva er en ønska situasjon knytta til markering av merkedager og helligdager for deg?